

Evropu občanům: akceschopnost, bezpečnost, solidarita

Intence k pozici ČSSD ohledně budoucího vývoje EU (Ústřední odborná komise pro evropské záležitosti)

Dopady britského referenda a budoucího vystoupení Velké Británie z Evropské unie (EU) na základě výsledků referenda konaného dne 23. června 2016 (pro něž se vžilo označení brexit) budou nezanedbatelné jak na evropské hospodářství, tak na politickou situaci. Kromě nejistoty spojené s novým nastavením vztahů vzniká i nejistota ohledně budoucnosti evropského projektu a jeho schopnosti nabídnout občanům skutečnou přidanou hodnotu, s níž se mohou ztotožnit. Britské rozhodnutí a jeho nepříznivé hospodářské a politické dopady na samotnou Británii jsou však i příležitostí pro úvahu o významu Evropské unie jako takové.

Smyslem EU jako politického projektu je vytvářet prostor míru, stabilitě, hospodářské prosperitě a růstu. Národním zájmem jakož i zájmem ČSSD je udržet EU fungující, akceschopnou, respektující své základní hodnoty, včetně principu rovnosti mezi členskými státy (ČS). Výsledek britského referenda o setrvání v EU je příležitostí hlubší reflexe nad směřováním evropského projektu a zajištění jeho přidané hodnoty. Je jasným zájmem ČSSD, aby se ČR aktivně zapojila do spoluformování debaty o evropské budoucnosti. V tomto směru podporujeme čtyři hlavní pilíře budoucí změny, obsažené též ve společném návrhu předsedy Evropského parlamentu Martina Schulze a předsedy SPD Sigmara Gabriela (dále „návrh SPD“):

- Obnovit rozvoj, hospodářský růst a klást větší důraz na spravedlnost
- Přihlásit se ke spoluodpovědnosti za budoucnost EU
- Podporovat demokratizaci a transparentnost
- Přihlásit se aktivně k posilování mírového soužití a vyšší vnitřní bezpečnosti

Považujeme za nutné v diskusi o budoucnosti Evropy nejen využít dosavadních debat, které se na toto téma vedly mezi evropskými politickými a odbornými elitami, ale rovněž **konfrontovat vizi budoucnosti s debatou, kterou vede česká a evropská veřejnost**. Odpověď na současný tazání se po budoucím směřování evropského projektu musíme jako politická reprezentace především adresovat evropským občanům. Nemá tedy jít jen o výměnu názorů mezi politiky a elitami jednotlivých států. Takový přístup by jen podpořil narůstající nacionalistické tendence evropské veřejnosti. Všichni neseme sdílenou zodpovědnost za to, aby se tento trend dále neprohluboval.

Vnímáme, že na výsledku britského referenda o setrvání v Evropské unii se podílela celá řada faktorů, z nichž část odráží reálnou občanskou debatu. V ní zaznívá obava o bezpečnost, zklamání z nedostatečné konvergence hospodářské vyspělosti mezi členskými státy, omezené sociální mobility a emancipace, deziluze z akceschopnosti evropské politické reprezentace a obecně klesající důvěra ke společnému evropskému projektu. **Naše odpověď proto musí být odpovědí i na tyto názory a obavy českých i všech evropských občanů: musíme ukázat, že budoucnost ve jménu mírové spolupráce, vytváření demokratického prostoru a prostoru stability a prosperity je možná jedině společně, že pouze společným úsilím dokážeme k této vizi směřovat.**

Prioritní cíle České strany sociálně demokratické, jako odezva na tyto snahy, jsou:

1. Garance bezpečnosti pro občany a země EU
2. Dlouhodobá prosperita členských států

Proto budeme usilovat zahrnutí dalších klíčových témat, které by měly být předmětem celoevropské a celospolečenské diskuze o budoucnosti evropského projektu a jejichž naplňování napomůže k dosažení těchto dvou základních cílů:

- Urychlit **mzdovou konvergenci uvnitř EU** jako předpoklad její budoucí udržitelnosti;
- Klást důraz na **společnou zahraniční a bezpečnostní politiku** pro zvýšení důvěry ve schopnost Evropy bránit společné zájmy a čelit obavám občanů z nových globálních hrozeb. V této souvislosti je třeba začít přemýšlet o zavedení prvků, které jsou v tomto směru charakteristické pro stát, tzn. společná evropská armáda, společná ochrana vnějších hranic;
- Prosadit hlavní východiska „**Lepší Evropy**“, s **důrazem na zachování čtyř základních svobod vnitřního trhu a posilování jejich přínosu občanům**;
- Podporovat investice do společných projektů a **infrastruktury za účelem větší koheze EU**;
- Přispět k **přerodu průmyslu a obecné ekonomiky ve světle nových trendů digitalizace** a mírnit sociální dopady této transformace;
- Pokračovat v **regulaci kapitálových a finančních trhů** spolu s bojem proti daňovým únikům;
- Podporovat flexibilní **integraci eurozóny v právním rámci EU otevřenou státem se závazkem přijmout euro**;
- Budovat **sociální rozměr EU**, který bere v potaz sociální nerovnosti a potřebu mzdové konvergence mezi členskými státy. Evropský sociální model nesmí být založen na kategorizaci osob dle země původu;
- Reálně **sjednotit potravinové standardy** a ochranu spotřebitele pro zvýšení kvality zboží.

Obecné principy

Evropský projekt je třeba vrátit více do rukou evropským občanům. Jako politická reprezentace se **musíme vrátit ke čtyřem základním svobodám Evropské unie jako společného prostoru** a kromě shody na nutnosti jejich zachování dosáhnout také konsensu na tom, že **jejich smyslem je být svobodami pro občany, nikoliv pro nadnárodní korporace**. Je to právě odklon od pojetí těchto svobod jakožto svobod občanských, který vedl k posílení euroskeptických nálad evropské veřejnosti a nacionalistického protekcionismu. Politiky EU proto musejí výrazněji hájit zájmy evropských občanů před zájmy nadnárodních korporací a skutečně tak odpovídat na výzvy spojené s globalizací.

Jsme přesvědčeni, že evropské instituce a proces rozhodování musí vykazovat větší transparentnost. Transparentnost přispívá důvěryhodnosti a srozumitelnosti. **Proto se nedomníváme, že je správnou cestou reakce na současnou situaci změna institucí a jejich pravomocí v rámci EU, ale spíše důraz na profesionální a otevřené fungování úředních postupů. Cestu však vidíme především ve změně evropských politik, problémů, které adresují, a jejich cílových skupin.**

Jsme přesvědčeni, že má-li být EU skutečně akceschopná, potřebuje v první řadě dokázat efektivně čelit náhlým výkyvům a krizím a hledat efektivní politická řešení. Toho lze podle nás docílit kombinací tří principů: schopnosti rychle a jednoznačně

reagovat navenek, schopností udržovat trend vnitřní konvergence a koheze a schopností efektivně rozvíjet společné projekty na principu demokraticky dohodnuté spolupráce členských států.

Reálná konvergence jako vlajková loď Evropské unie

Souhlasíme s pozicí německé SPD v tom, že je třeba, aby vedení EU reagovalo na pociťované potřeby lidí, mezi které patří také ochrana hodnot a životního stylu. V tomto aspektu považujeme za potřebné, aby byla posílena mzdová a příjmová konvergence uvnitř EU, která povede k reálnému sbližování životní úrovně. Rozdíly v odměňování mezi jednotlivými členskými státy často postrádají objektivní důvody a jsou lidmi pociťovány jako nespravedlivé. Tuto nespravedlnost je třeba začít řešit. Chápeme požadavek větší konvergence příjmů jako volání po spravedlivějších podmínkách pro evropské občany.

Právě nedostatečná konvergence v této oblasti je jednou z příčin negativního vnímání volného pohybu osob uvnitř EU. Je rovněž jednou z příčin politických konfliktů v oblasti společné azylové a migrační politiky, kdy se některé státy cítí příliš chudé na to, aby se podílely na řešení společných výzev. Velké příjmové rozdíly jsou obecně důvodem zpochybňování přidané hodnoty vnitřního trhu EU jak v bohatších, tak chudších státech Unie. Sociální a hospodářská konvergence by proto měla být jasně deklarovaným politickým cílem nejen české, ale celoevropské politiky, zejména evropského jádra.

Představy, že občané ČR dostihnou životní úroveň našich západních sousedů za desítky až stovky let, jsou demotivující a nahrávají kritikům evropské integrace a dokonce stoupencům vystoupení z Unie. Evropský projekt a vnitřní trh musí představovat hlavní nástroj sbližování životní úrovně jednotlivých členských států a občané musí mít zřetelnou vizi výhod členství ČR v EU. Bez této vize nebude dlouhodobě možné udržet představu postupného sbližování a její absence negativně ovlivní i efektivitu práce s nečlenskými zeměmi na hranicích EU.

U konkurenceschopných podniků a u vysoce kvalifikovaných profesí, už konkurence nízkými mzdami navíc není účinná. Naopak ČR ztrácí talenty a absolventy českých veřejných škol, kteří se uplatňují v jiných státech EU jen kvůli vyšším mzdám, přestože by za dostatečných mzdových podmínek zůstávali v ČR a přispívali tak k jejímu rozvoji.

Nesmíme dlouhodobě využívat nižších mezd nebo dokonce sociální dumping pro zvýšení naší konkurenceschopnosti. V tomto směru souhlasíme s těmi členskými státy EU, které chtějí stejné mzdové podmínky pro všechny zaměstnance. A právě proto bychom měli na úrovni celé EU sdílet cíl, kterým je mzdová konvergence uvnitř EU, aby rozdíly mezi členskými státy nebyly vyšší, než jsou rozdíly mezi regiony vyspělých států.

Nadnárodní korporace si pod záminkou vyšší konkurenceschopnosti příliš zvykly na to, že vyššího zisku nejsnadněji dosáhnou omezováním nákladů na mzdy. Jedná se o celospolečenský a celoevropský problém, který je třeba řešit. Kvůli obcházení zákoníku práce pomocí různých právních nástrojů či obchodních smluv narušují nekalé snahy o snížení mezd evropský pracovní trh i některé pochybné agentury práce. Dosavadní přístup k regulaci sociálního dumpingu prostřednictvím směrnice o vysílání pracovníků ale nepřinášel potřebné řešení.

Nový přístup k revizi směrnice o vysílání pracovníků do zahraničí tak může být významným krokem v omezení mzdového dumpingu. Evropská unie by se ale z dlouhodobého hlediska neměla řídit jen principem „stejná odměna za stejnou práci na stejném místě“, ale jednoduše principem „stejná odměna za stejnou práci“, tj. nehledě na místo či stát výkonu zaměstnání.

Klíčová pro nás musí být tvorba a vznik jasných projektů v této oblasti, které by symbolicky i reálně ukazovaly důležitost EU v konkrétních oblastech. Příkladem může být například koncept Evropské minimální mzdy – stanovené poměrně k síle ekonomik jednotlivých států, alespoň však ve výši 40 % průměrného hrubého měsíčního výdělku dané země nebo 60 % mediánové příjmu, aby tak definičně nebylo možné pracovat a zároveň žít v chudobě. Institut jednotného systému Evropské minimální mzdy může být jedním z klíčových témat v přiblížení se politik EU směrem k občanům. Mezi další nástroje, které je v této oblasti vhodné vypracovat a podpořit, patří sjednocování úpravy kolektivního vyjednávání nebo vytvoření evropské tripartitní platformy.

Pro Českou republiku pak platí, že není možné do budoucna systematicky těžit z výhody levné pracovní síly. Tato cesta nám totiž nemůže z vlastní podstaty přinést mzdovou a příjmovou konvergenci. Český průmysl nesmí být jen montovnou či továrnou na jednoduché zboží s malou přidanou hodnotou, ve kterém konkurujeme celému světu.

Éra globalizace a rychlý technologický pokrok pak zásadně mění podmínky fungování evropské ekonomiky. Stále hlasitěji se projevuje větší závislost na inovacích a otevřenosti trhů. Vnitřní trh není dostatečně na tyto změny připraven. Odstranění všech stávajících bariér a jeho dokončení je pro nás tudíž prioritou.

Jako hlavní nástroj pro snížení disparit mezi členskými státy a modernizaci ekonomiky vidíme i nadále evropské strukturální a investiční fondy. Naší snahou proto musí do budoucna být jejich další udržení. Využití těchto prostředků pak vidíme především v investicích do klasických infrastrukturních projektů a nově i pro projekty v oblasti digitální agendy.

Jednotná zahraniční a bezpečnostní politika

Aby se EU mohla stát podstatnou posilou bezpečnosti občanů a byla schopná rychlé a jednoznačné reakce směrem navenek, potřebuje podle našeho názoru jednotnou zahraniční a bezpečnostní politiku. Podpoříme případně vytvoření nových celoevropských institucí k ochraně vnějších hranic EU, zajišťování bezpečnosti v rámci EU a v budoucnu i společných preventivních akcí.

V oblasti bezpečnosti musíme reagovat na nové hrozby, jejichž příkladem je hybridní válka, a také prosazovat komplexní přístup, vycházející z toho, že bezpečnostní rizika nelze eliminovat pouze silou. Síla však má nadále v mezinárodních vztazích významnou roli. Zde sociální demokracie prosazuje, jako reakci na stále se zvyšující hrozby ve světě, vznik společné evropské armády v těsné spolupráci s NATO.

Podpoříme také výraznější spolupráci bezpečnostních složek uvnitř EU s důrazem na boj s terorismem, boj s organizovaným zločinem a s projevy extrémismu.

EU by neměla zcela rezignovat na rozšiřování, ačkoliv musí důsledně vyžadovat naplnění přístupových kritérií. Potřebujeme účinnou politiku sousedství, včetně zahraniční rozvojové pomoci.

Řešení migrační krize není v uzavírání a oplocování jednotlivých národních států. Jestliže ale neexistují národní hranice, občané Evropské unie si musí být vědomi, že existují vnější hranice a že jejich ochrana funguje. Evropská unie musí být ve společném postupu dostatečným partnerem pro jednání s africkými zeměmi a státy Blízkého východu. Pozice silné a jednotné EU je pak pro spolupráci a realizaci potřebných opatření s těmito zeměmi nezbytná. Odmítáme takové modely společné migrační politiky, jejichž ústředním a trvalým principem jsou povinné přerozdělovací kvóty.

Podpora rozvoje a restrukturalizace průmyslu

Souhlasíme s tím, že EU musí sehrávat aktivnější roli v posilování potenciálu pro hospodářský růst v evropském prostoru. V modernizaci a plném využití potenciálu rozvoje evropského průmyslu je dnes budoucnost hospodářského růstu Evropy. Podporujeme větší iniciativu v oblasti posilování podílu průmyslu na evropském HDP.

Z hlediska průmyslové produkce považujeme za potřebné odstraňování bariér v oblasti vědecko-technické spolupráce, podporujeme prohloubení evropského vědecko-technického prostoru, rovnoměrný rozvoj investic do modernizace tradičního evropského průmyslu a postupnou přeměnu podoby průmyslové produkce s využitím automatizace, digitálních technologií a vysokorychlostního internetu podle modelu tzv. Průmyslu 4.0. Tyto změny se nevyhnou ani sektoru energetiky. S vědomím vzniku nové, vyspělé průmyslové evropské infrastruktury, podporujeme, aby tento cíl byl rovněž společným cílem budoucí kohezní politiky EU.

Sociální dimenze evropské integrace

Nový přístup k rozvoji evropského průmyslu a ekonomiky jako celku musí být realizován s vědomím výrazných sociálních dopadů tohoto procesu. Je nutná větší evropská koordinace a aktivita i v oblasti restrukturalizací těch sektorů průmyslu a s nimi spojeného trhu práce, které budou v souvislosti s pokračující automatizací procházet zásadními proměnami. Tento princip se podle nás má stát ústřední součástí evropské politiky zaměřené na tvorbu a ochranu pracovních míst. Měl by být zaměřen na všechny členské státy Evropské unie, nikoli jen na státy eurozóny. Princip konvergence a koheze by měl být nedílnou součástí sociální dimenze evropské integrace. Je třeba vážně diskutovat stanovení minimálních sociálních standardů takovým způsobem, aby jejich pozitivní dopad mohli pocítit všichni občané Evropské unie, zvláště ti s nižšími příjmy. V agendě sociální politiky zásadně odmítáme kategorizování osob členských států dle země jejich původu.

Citlivé prohlubování vnitřního trhu, zejména v oblasti služeb

Podobně to podle nás platí pro pokračující liberalizaci trhu služeb, která v minulosti mohla vést v některých zemích k omezování počtu a kvality pracovních míst v tomto sektoru a tím i omezování dostupnosti či kvality těchto služeb. Podporujeme pokračující snižování překážek na volném trhu se službami, ale požadujeme, aby vznikly účinné nástroje na ochranu pracovních míst ve službách a garanci jejich dostupnosti a kvality pro spotřebitele. Zejména požadujeme, aby tyto nástroje byly garantovány u služeb obecného zájmu.

Regulace kapitálu a boj proti daňovým únikům

S konvergencí v oblasti příjmů úzce souvisí i otázka boje proti daňovým únikům a posilování vazby zdanění na zemi či oblast, kde byla realizována práce či služba.

Požadujeme omezení daňových rájů na území EU a podporujeme větší spolupráci v oblasti výměny informací týkajících se plnění daňové povinnosti. Nezačne-li Evropská unie jako celek v blízké budoucnosti razantně bojovat proti existenci tzv. daňových rájů, bude se nerovnost mezi členskými státy, které jsou díky tomu v nevýhodě, i nadále zvyšovat. Podporujeme debatu o harmonizovaném a konsolidovaném daňovém základu, avšak s větším důrazem na místo výkonu dané aktivity, nikoli na právní sídlo dané společnosti často v ničem nesouvisející s reálnou výrobou či poskytováním služeb. Podporujeme lepší regulaci zejména nadnárodního kapitálu, a to například vytvořením společného evropského standardu vlastnické struktury pro nadnárodní korporace.

Považujeme také za žádoucí rozpracovat nástroje, které umožní vytvořit ekvivalent daně či odvodů tam, kde dochází k produkci zisku bez pomoci lidské práce, díky automatizaci. Za vysoce aktuální považujeme diskusi o lepší regulaci nadnárodního kapitálu, například formou zdanění finančních transakcí.

Flexibilní integrace eurozóny otevřená členským státům se závazkem přijmout euro

Jsme toho názoru, že na institucionální úrovni EU pomůže více flexibility (princip dobrovolné spolupráce v agendách, na kterých mezi ČS panuje shoda), spíše než vytváření pevných diverzifikovaných celků (centrum – periferie). Princip flexibility podle nás lépe odpovídá hospodářské a společenské diverzitě ČS EU, zásadně se neztotožňujeme s myšlenkou prohlubování integrace, jejíž hlavním jmenovatelem by byla společná evropská měna, jako dnes potřebného ústředního kroku pro vytváření společné evropské budoucnosti.

Dlouhodobě ale chápeme ambici Evropské unie, aby byla prostorem jedné měny. Proto je třeba zemím, které se v současnosti z různých důvodů nemohou ke společné měně připojit, nabídnout jiné možnosti stabilizace svého vztahu k eurozóně. V současné době je možné podpořit, aby ČR vstoupila do ERM II a bankovní unie s deklarací dlouhodobého závazku přijmout euro, v případě, že to pro ni bude znamenat větší stabilitu kurzu a bezpečnější hospodářský vývoj.

Podpora strategických investic

Evropě se nedaří investovat do klíčových a strategických projektů a tím řešit tzv. symetrické šoky (na rozdíl od šoků asymetrických, které potřebují diferenciovaný přístup a patrně i nové nástroje). Projekt EFSI (tzv. Junckerův balíček) v tomto má pouze omezený dopad. Je třeba zvážit odvážnější formy podpory zejména veřejných investic zvýšením kapacity Evropské investiční banky a forem jejího financování, zejména diskuze nad rolí ECB. Je třeba dát i jednotlivým členským státům dostatek flexibility, aby jejich fiskální situace neomezovala investice do výnosných a potřebných strategických veřejných i soukromých projektů, a to zejména v oblasti podpory infrastruktury a nákladů spojených s restrukturalizací ekonomiky i v kontextu nových digitálních trendů. Nadto by projekty s jasnými pozitivními hospodářskými a sociálními externalitami neměly být předmětem stejně přísných rozpočtových a finančních pravidel, jako projekty vedoucí výhradně k soukromému zisku: jestliže se přínosy některých investic nevracejí výlučně investorovi, ale celé společnosti, je nutno k nim přistupovat odlišným způsobem.

Sjednocení spotřebitelských standardů v potravinové politice

Pozorujeme, že pro některé zboží – zvláště potraviny, ale obecně spotřebitelské zboží – existují dvojí kvalitativní standardy určené pro různé členské státy EU. Zvláště země střední a východní Evropy se postupem času staly odbytištěm zboží nižší kvality, někteří dokonce hovoří o našem regionu jako o „odpadkovém koši Evropy“. Vyvážení méně kvalitních potravin do některých zemí Evropy umožňuje neexistence spotřebitelských standardů v oblasti reálné kvality a bonity. Tvorba legislativy, která by byla schopna kvalitativně pojmut tyto dvojí standardy, její implementace a důrazná kontrola by výrazně napomohla ochraně spotřebitele, zajištění jeho zdraví a bezpečnosti na spotřebitelském trhu v rámci Jednotného vnitřního trhu EU. V neposlední řadě by zamezila pocitu občanů některých členských států, že jsou spotřebiteli druhé kategorie.

Energetická unie

Energetická politika v EU je v současné době neefektivní, je pod vlivem národních a regionálních přístupů a neumožňuje vytvořit dostatečné evropské synergie. Souhlasíme s opatřeními, která byla v této oblasti podniknuta, soudíme však, že je v zájmu Unie i jednotlivých členských zemí, aby proces budování energetické unie byl urychlen. Chceme vést debatu o konkrétní podobě této unie, která by cílenými a koordinovanými investicemi a společným postupem pomohla k naplnění klimatických cílů a zároveň vedla ke snížení cen energií pro podniky a spotřebitele. Máme zájem na rychlé realizaci tohoto projektu, který povede ke zvýšení energetické bezpečnosti a eliminuje riziko energetické chudoby.